

รายวิชา วิทยาศาสตร์

รหัสวิชา ว22102

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ผู้สอน : นายเอกพงศ์ วิพลชัย

แยกสารโดยวิธีการสกัดด้วย

ตัวทำละลายได้

อย่างไร

ผู้สอน : นายเอกพงศ์ วิพลชัย

จุดประสงค์

นักเรียนสามารถอธิบาย
การแยกสารโดยการสกัด
ด้วยตัวทำละลายได้

วิธีโครมาโทกราฟีแบบกระดาษ (paper chromatography)

ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1. ส่วนที่ไม่เคลื่อนที่หรือวัฏภาคนิ่ง (stationary phase)
2. ส่วนที่เคลื่อนที่ได้หรือวัฏภาคเคลื่อนที่ (mobile phase)

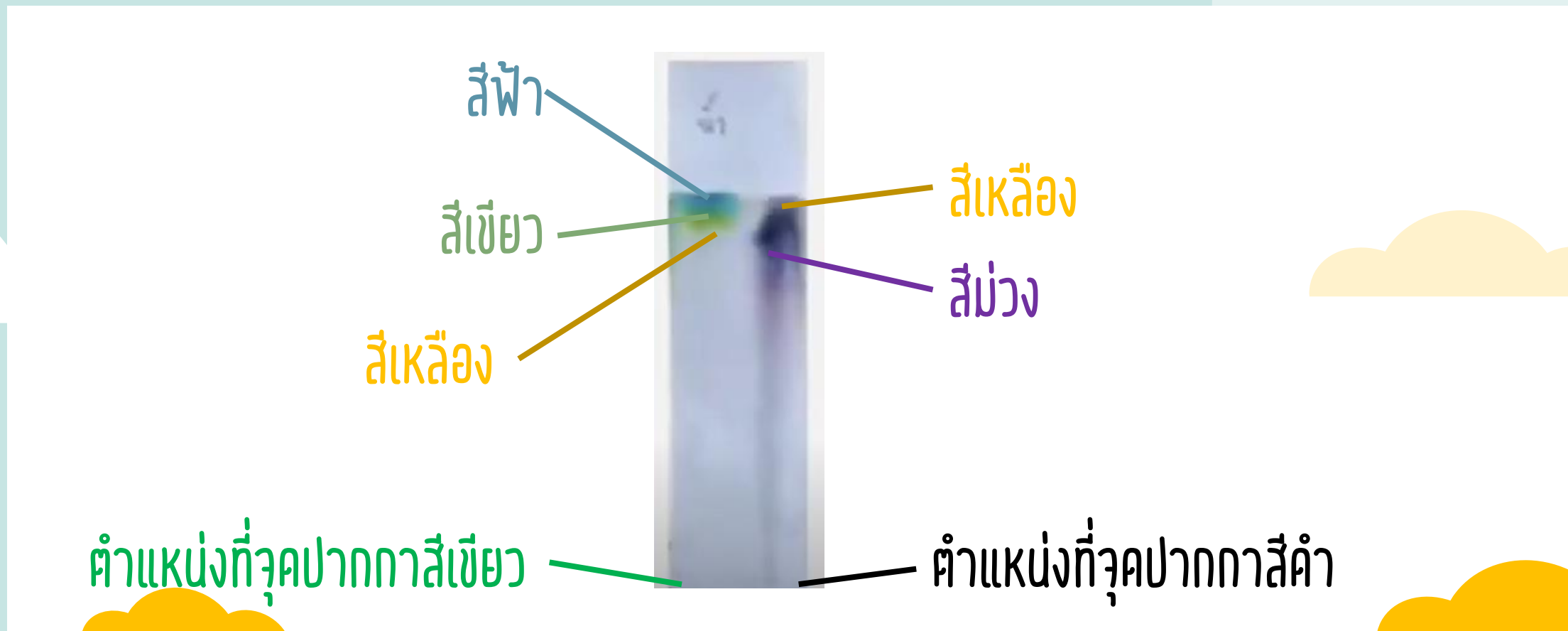
ซึ่งเป็นตัวทำละลายต่าง ๆ

วิธีโครมาโทกราฟีแบบกระดาษ (paper chromatography)

การแยกสารโดยวิธีโครมาโทกราฟีแบบกระดาษใช้แยกสารโดยอาศัยความสามารถในการละลายในตัวทำละลายต่างกัน

ผลการทำกิจกรรม

ตัวทำละลาย : น้ำ

ผลการทำกิจกรรม

ตัวทำละลาย : เอทานอล

ค่า Retention factor (R_f)

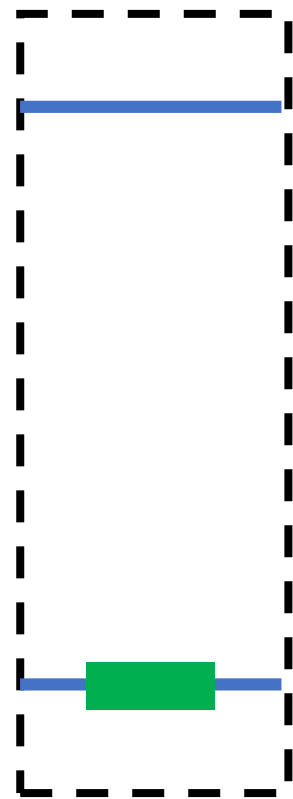
โครมาโทกราฟีแบบกระดาษสามารถใช้วิเคราะห์ชนิดขององค์ประกอบได้ โดยอาศัยอัตราส่วนระหว่างระยะทางที่สารเคลื่อนที่กับระยะทางที่ตัวทำละลายเคลื่อนที่ได้ ซึ่งอัตราส่วนนี้เรียกว่า Retention factor หรือ R_f ซึ่งเป็นค่าเฉพาะตัวของสารแต่ละชนิดในตัวทำละลายและตัวดูดซับหนึ่ง ๆ และเป็นค่าไม่มีหน่วย

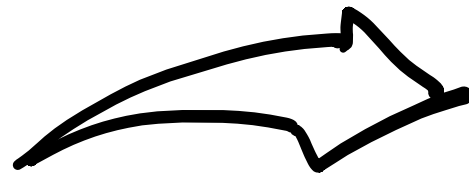
ค่า Retention factor (R_f)

$$\text{ค่า } R_f = \frac{\text{ระยะทางที่สารเคลื่อนที่ได้}}{\text{ระยะทางที่ตัวทำละลายเคลื่อนที่ได้}}$$

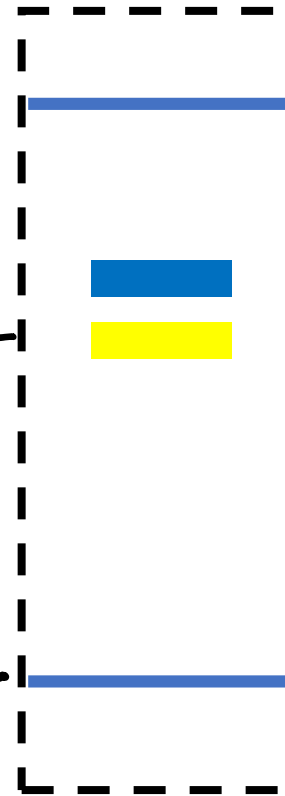
ค่า Retention factor (R_f)

ใช้สารละลายเอทานอล

ระยะทาง
ที่สีเคลื่อน
ได้
3.0 cm

ระยะทางที่
เอทานอล
เคลื่อนที่ได้
5.0 cm

ค่า Retention factor (R_f)

$$\text{ค่า } R_f = \frac{\text{ระยะทางที่สารเคลื่อนที่ได้}}{\text{ระยะทางที่ตัวทำละลายเคลื่อนที่ได้}}$$

$$\begin{aligned} \text{ค่า } R_f \text{ ของสีน้ำตาล} &= \frac{3.0 \text{ cm}}{5.0 \text{ cm}} \\ &= 0.6 \end{aligned}$$

สื่อวีดิทัศน์นี้ใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น

ขอขอบคุณสื่อวีดิทัศน์

โครงการโทรทัศน์ฟรีแบบกระจาย

เผยแพร่โดย : Compulsory-Science IPST

ที่มา : [https://www.youtube.com/watch?v=H](https://www.youtube.com/watch?v=HkVNd70TqZY&feature=emb_title)

[kVNd70TqZY&feature=emb_title](https://www.youtube.com/watch?v=HkVNd70TqZY&feature=emb_title)

กิจกรรมที่ 6.4

แยกสารโดยวิธีการสกัดด้วย
ตัวทำละลายได้อย่างไร

กิจกรรมนี้เกี่ยวกับเรื่องอะไร?

การแยกสารโดยวิธีการสกัดด้วย

ตัวทำละลาย

จุดประสงค์ของกิจกรรมนี้ คือ อะไร?

สังเกตและอธิบายแยกสารที่มีสีออกจาก
ใบไม้โดยใช้ตัวทำละลาย

วิสกุและะอุปกรณ

พืคขุ้งจัน

Photo by คู่มือครู สสวท.

វិស័យនិងស្ថាប័ន

សារលាយអេតាណុល 95%

Photo by គុំប៊ុន ឌីណា.

วิสกุและะอุปกรณ

Photo by คู่มือครู สสวท.

วัสดุและอุปกรณ์

หลอดทดลองขนาดใหญ่

Photo by คู่มือครู สสวท.

วัสดุและอุปกรณ์

หลอดทดลองขนาดเล็ก

Photo by คู่มือครู สสวท.

วัดและอุปกรณ์

บีกเกอร์ขนาด 100 cm^3

Photo by คู่มือครู สสวท.

វັសគុន្ននេន្ននេន្ន

កន្លែងបំពងចំនួន 10 cm^3

Photo by គុំប៊ីនុន ស្រាវ.

វិស័យ និង ឧបករណ៍

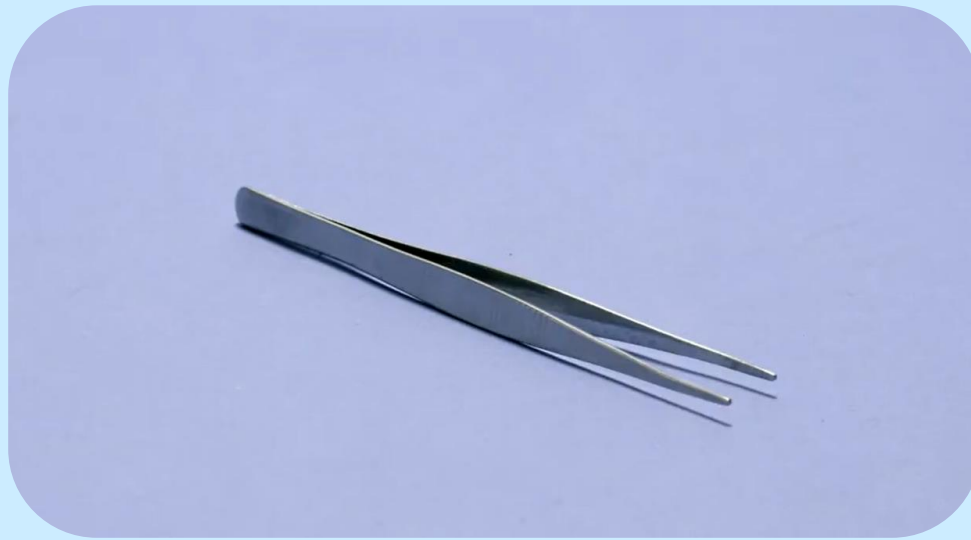
វត្ថុមានមេត្រ 10

Photo by គុំប៊ីអូន ឌីស៊ី.

វិធានការ និង ឧបករណ៍

ប៉ាកគីប

Photo by គូប៊ីអូកូរូ សស្វាត.

វិស័យ និង ឧបករណ៍

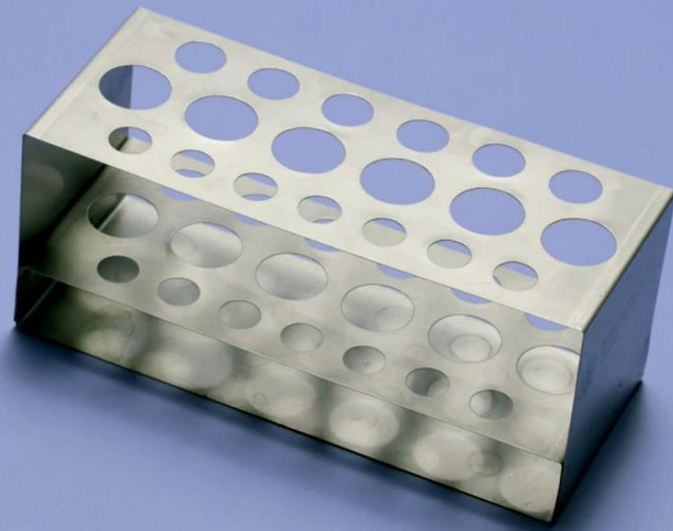

កាតាតេត

Photo by គុំប៊ីអានុ សាវា.

วัสดุและอุปกรณ์

ที่วางหลอดทดลอง

Photo by คู่มือครู สสวท.

วัสดุและอุปกรณ์

จานเพาะเชื้อ

Photo by คู่มือครู สสวท.

วิธีคำนวณกิจกรรม ทำอย่างไร?

1. สังเกตสีของน้ำและ
สารละลายเอทานอล
บันทึกผล

วิธีคำนวณกิจกรรม ทำอย่างไร?

2. ตัดใบไม้ให้เป็นชิ้นเล็ก
บดหยาบ ๆ ด้วยโกร่งบด
แล้วแบ่งเป็น 2 ส่วนเท่า ๆ กัน

วิธีคำนวณกิจกรรม ทำอย่างไร?

ใส่ลงในหลอดทดลองขนาดใหญ่

2 หลอด

วิธีคำนวณกิจกรรม ทำอย่างไร?

3. สกัดสารจากใบไม้ด้วยตัวทำละลาย
โดยเติมน้ำในหลอดทดลองที่ 1 และ
เติมเอทานอลในหลอดทดลองที่ 2
หลอดละ 5 cm^3

วิธีคำนวณกิจกรรม ทำอย่างไร?

4. ใช้หลอดหยดดูดของเหลวออก
จากสารผสมในแต่ละหลอดมาสังเกต
ลักษณะสารที่ได้

ผลการทำกิจกรรม

ตัวอย่างพืชที่ใช้ คือ.....

ชนิดของตัวทำละลาย	ลักษณะของตัวทำละลาย	
	ก่อนใส่พืช	หลังใส่พืช
น้ำ		
สารละลายเอทานอล		

คำถามท้ายกิจกรรม

ข้อที่ 1

สังเกตสีของน้ำและสารละลายเอทานอล
ก่อนและหลังจากบรรจุใบไม้ลงใน
หลอดทดลอง มีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่
อย่างไร

ตอบ

ก่อนบรรจุใบไม้ลงในหลอดทดลอง น้ำ และสารละลายเอทานอล สี ไม่มีสี แต่ หลังจากบรรจุใบไม้ลงในหลอดทดลอง และเขย่า 2 นาที ทั้งน้ำและสารละลาย เอทานอลมีสีเขียว แต่เข็มไม้เท่ากัน

ข้อที่ 2

น้ำกับสารละลายเอทานอล
สารใดสกัดสีจากใบไม้ได้
มากกว่ากัน ทราบได้อย่างไร

ตอบ

สารละลายเอทานอลสกัดสีจาก
ใบไม้ได้มากกว่า สังกะสีได้จาก
สีของของเหลวมีสีเขียวเข้มกว่า

ข้อที่ 3

การสกัดสารจากใบไม้ด้วยวิธีนี้
เกี่ยวข้องกับ การละลายของสาร
อย่างไร

ตอบ

การสกัดสารจากใบไม้ด้วยวิธีนี้
เกี่ยวข้องกับการละลายของสาร
สารจากใบไม้สามารถละลายใน
ตัวทำละลายที่นำมาใช้

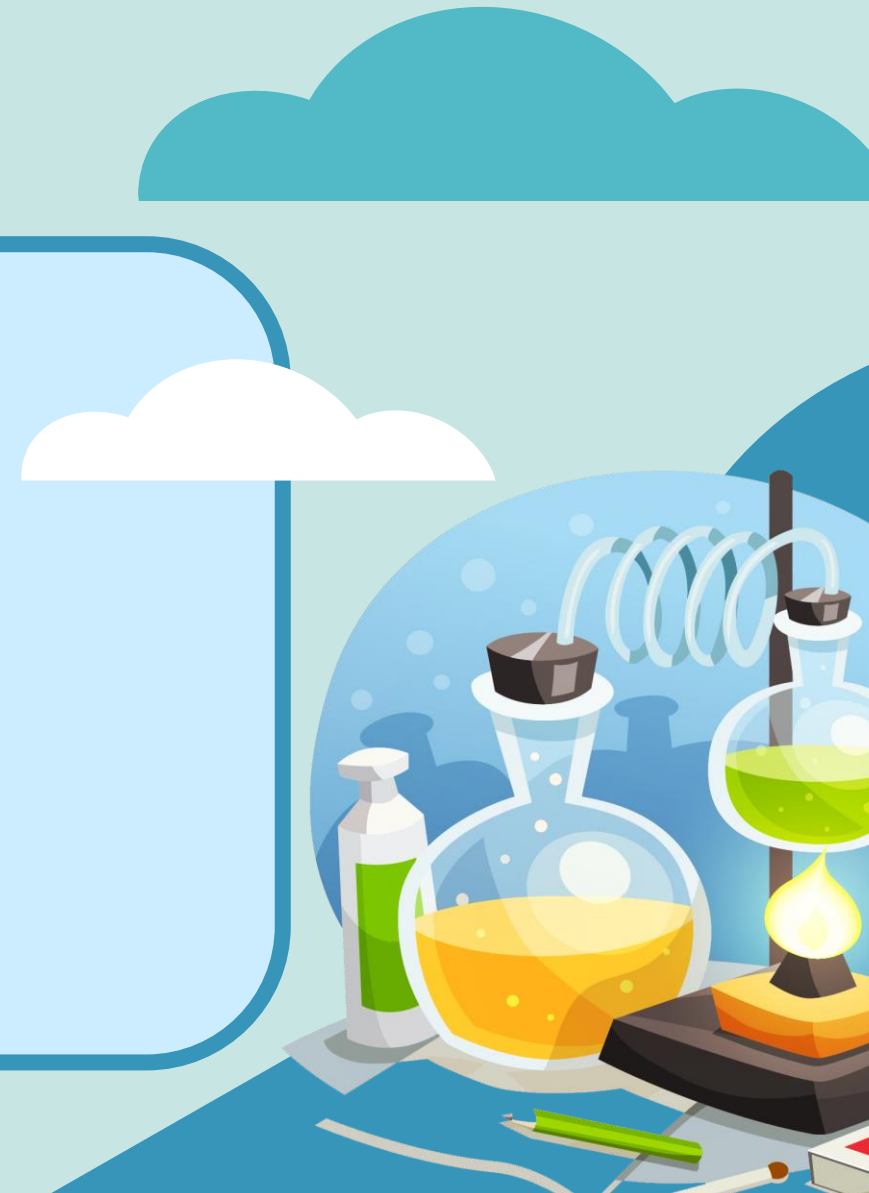
ตอบ

จึงแยกออกจากส่วนของพืชได้ และ
ตัวทำละลายที่ต่างกันสามารถละลาย
สารจากใบไม้ได้ต่างกัน

ข้อที่ 4

จากกิจกรรม
สรุปได้ว่าอย่างไร

ตอบ

จากกิจกรรม สรุปได้ว่าการสกัดสาร
จากใบไม้โดยใช้ตัวทำละลายต่างชนิดกัน
จะได้สารจากใบไม้ละลายออกมากับตัวทำ
ละลายในปริมาณแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับ
ชนิดของตัวทำละลาย

สื่อวีดิทัศน์นี้ใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น

ขอขอบคุณสื่อวีดิทัศน์

การสัปดาห์ด้วยตัวทำละลาย

เผยแพร่โดย : Compulsory-Science IPST

ที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=4V11w>

PLgBOM&feature=emb_title

การสกัดด้วยตัวทำละลาย

- ต้องเลือกตัวทำละลายที่เหมาะสมกับสารที่ต้องการสกัด
- ตัวทำละลายต้องละลายสารได้มาก และสารที่ไม่ต้องการน้อย
- ไม่ทำให้สารที่ต้องการเปลี่ยนแปลงเป็นสารใหม่
- และสามารถแยกสารสกัดออกจากสารละลายได้ง่าย

ឧបករណ៍រៀន

สรุปบทเรียน

ในการสกัดสารจากใบไม้โดยใช้น้ำเป็นตัวทำละลายได้
สารละลายสีเขียวอ่อนกว่าใช้เอทานอลเป็นตัวทำละลาย
แสดงว่าปริมาณสารที่แยกได้ขึ้นอยู่กับชนิดของตัวทำละลาย
วิธีการแยกสารโดยใช้ตัวทำละลายที่เหมาะสม เรียกว่า
การสกัดด้วยตัวทำละลาย (solvent extraction)

